

Tindved og andre alternative vekster

Kursserie økologisk frukt og bær – del 8
25.11.2020

Mirjana Sedojevic, NLR Nord-Norge

Steve Saltermark, NLR Nord-Norge

Anne Vintland, NLR Agder

Marianne Bøthun, NLR Vest

Stanislav Strbac, NLR Viken

Program: Tindved og andre alternative vekster

- 1. time: Tindved: Mirjana og Steve
- Pause
- 2. time: Svarthyll + Aronia + Bjørnebær v/ Stanislav
- Pause
- 3. time: Hageblåbær v/ Anne V. + Haskap og Eldkvede v/Marianne

HASKAP

- det nye superbærret

Boreal Beast har svært god søtsmak men er litt mindre enn bærene til Boreal Beauty. Foto: Bob Bors.

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Haskap (*Lonicera var.Kamschatica*), honningbær, Blue-berried Honeysuckle, maibær, blåbærstry....

- Er viltveksande busk m.a. i Japan, Sibir og Canada
- I starten kalla Blåleddved i Noreg, men det er eigentleg namnet på ein slekting (prydvekst) med bær som ikkje er etande. Haskap er difor betre namn og også det som blir nytta i Japan.
- I 2006 var det eit prosjekt på Njøs/Leikanger i Sogn som importerte 10 svenske nummersortar og russiske sortar via Balsgård i Sverige for utprøving.
- No også prøveplantingar i Sogn av austeuropeiske og kanadiske sortar samt seleksjon frå frø frå Japan, dessuten planting av kanadiske sortar i Sandefjord
- Først i 2019 vart bærsorten godkjent av Mattilsynet som matplante i Noreg

Kring 150 ulike sortar i verda

- Stiklingsformeiring
- Kompakte «ballforma» busker med blågrøne blad og sekkeforma/ ovale mørkeblå bær
- Veks sakte og kan bli ca. 2 m høge og 2 m vide
- Omløpstid 25-40 år
- Planteavstand for handplukking; 1 - 2,20 m x 2,5 - 3,5 m mellom radene
- For maskinhausting; hekkplanting 0,5-0,7 m

Foto: Nina Heiberg

Robuste planter som modnar tidleg

- Svært vinterherdige (H8) og toler ned til -45°C. Nye skot toler inntil -16°C og blomsten ned til -7°C (blomstrar tidleg vår)
- Bør ha stabil, kjøleg vinter og unngå sortar som bryt for tidleg
- Toler både lett og tyngre jord, med pH frå 5-8 (best 6-7)
- Likar solrik og lun stad uten for mykje vind
- Krev vatning på lett jord (evt. jorddekking held betre på fuktigheten)
- Kan truleg gjødsle som blåbær; med 2-7 kg N/daa + 0,2-0,5 kg P/daa + 1-9 kg K/daa alt etter alder/vekst (husdyrgjødsel el. kunstgjødsel)
- Planting på mypex (plast), jorddekke eller flisdekke lettar ugrasreinhald
- Treng lite skjering; fjern ca 1/5 av (kryssande)greiner per år frå 5.år

Også egna for økologisk

Foto:
Permaculture
Beginnings -
blogg

- Stor variasjon mellom sortane m.o.t. buskstorleik, vekseform, avling, bærstorleik, smak, modningstid og kvalitet
- Plantene er lite utsett for skadedyr og sjukdom, men bladlus, mjøldogg og gråskimmel kan bli problem. (NB! San Josè skjoldlus dersom import)
- No planter tilgjengeleg for kjøp i Noreg; v/Arild Syversen i Asker
- Buskene treng ingen oppstøtting/oppbinding, men treng vern mot fugl
- Dei er ikkje sjølpollinerande, så må ha 2-3 ulike sortar. Er attraktiv for bier og humler pga. söt nektar.
- Av nye sortar blir lagt vekt på opprett vekst, store og gode bær som heng godt på også når modne (avhengig av haustemetode)

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Sunne bær som egnar seg «til alt»

Foto: haskapalberta.ca

- Sortar modnar som jord-/bringebær (no forlenga sesong)
- Høgt innhald av antioksidantar (meir enn blåbær), vitamin A, B og C og verdifulle mineral
- Smak mellomting av blåbær og solbær. Varierer frå söt til syrleg.
- Egna til delikatesse bær, frysing, saft, juice, vin, likør, smakstilsetting i bakverk, is, gele, syltetøy. Høgt innhald av pektin.
- Gjennomfarga, blå bær.
- 3-5 kg bær per plante når fullvaksen (10 år)

Haldbare i 14 dagar på kjøl med rask kjøling!

Foto : gardencrossings.com

Kjelder:

- Dyrkingsrettleiing Blåleddved, Njøs 1.utgåve mars 2007 v/Nina Heiberg
- Norsk Frukt og Bær, nr 1-2020 v/Arild Syversen (sel også planter tlf: 906 08 796)

Både bær og blader kan brukast.

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Eldkvede (*Chaenomeles japonica*) eller Liten eldkvede.

Foto: Frå Fresvik. Prøveplanting for Njøs med 9 ulike sortar. (Haskap busker i bakgrunnen).

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Tilhøyrer rosefamilien og må ikkje forvekslast med Kvede (*Cydonia oblonga* Mill)

- Opprinnelag frå Asia
- Nøysam, robust og likar open solrik plass
- Hardførheit varierer med sort; men ca. H3- H5 (evt. tørre tupper)
- Vid og meir eller mindre torna busk med krypande til opprett vekst som blir ca 0,5-1 m høg. Krypande sortar bør ha oppstøtting.
- Mørkegrøne, glatte, relativt små, tette, glinsande blad som heng på lenge
- Blomstrar tidleg nesten på bar kvist, med flotte raudorange blomster
- Ofte brukt som prydplante i hagar

Gode til saft, gele og syltetøy

- Om hausten får planta gulgrøne små gresskar-liknande frukter med masse kjernar inne i
- Fruktene er knallharde, sure med limeaktig smak og må forelast før bruk.
- Dei er rike på pektin og held seg godt
- Gode til saft, gele og syltetøy
- Fruktene må handplukkast og haustast før frost
- Same plantene som brukt til pryd kan etast, men dei er ikkje særskilt avla for fruktene

Gele fra Kivik i Sverige

Utprøvingar i Sogn knytt til Njøs på Leikanger

- I Sogn er sidan 2008 prøvd ut 4 svenske seleksjonar; ein no namngitt
- Det er i år planta ut eit større felt på Njøs med dei svenske sortane
- Det er i år også importert fleire sortar frå Latvia som står i karantene hjå Sagaplant
- Det er importforbod for Eldkvede pga. at den er vertsplante for pærebrann
- Enno ikkje tilgjengeleg sortar anna enn for pryd i hagar i Noreg
- Njøs leverer Eldkvede til restaurantmarknaden i gjennom Bama

Dyrking og planting

- Truleg mykje same krav til jord, næringsinnhald og vatning som Haskap
- Planteavstand ca 1 m, rekkeavstand ut i frå utstyr
- Jorddekke lettar arbeid med ugras og gjev reine frukter
- Evt. oppstøtting
- Beskjæring..?
- Ikkje utsett for fugl

Litt av årets avling i Fresvik :)

Stor skildnad i avling og storleik/form på frukter mellom sortar.

Usikker på estimert avling per busk. Hadde ca. 3-4 bøtter på 9 busker i Fresvik i år.

Opp tak fra tidligere kvelder

<https://www.nlr.no/nyhetsarkiv/2020/oekowebinar/>

Kursdatoer

[16. september, Introduksjonskurs bær](#)

[23. september, Jordbær](#)

[14. oktober, Bringebær](#)

[21. oktober, Ribes \(solbær, rips og stikkelsbær\)](#)

[28. oktober, Introduksjonskurs frukt](#)

[4. november, Kjernefrukt \(eple og pære\)](#)

[18. november, Steinfrukt \(Plomme og kirsebær\)](#)

[25. november, Tindved og andre alternative vekster](#)

Kursserie om økologisk frukt og bær

02.09.2020 (Oppdatert: 29.10.2020) Sigrid Møgan

Norsk Landbruksrådgiving (NLR) arrangerer i høst en nettbasert kursserie om økologisk frukt- og bærdyrking.

(Foto: Jan Karstein Henriksen, Marianne Bathun og Sigrid Møgan)

Vi starter med et introduksjonskurs 16. september. Det tar for seg generelle temaer som er viktig å kjenne til før en bestemmer seg for å starte med økologisk dyrking. Temaer som jord og klima, regelverk, marked, vanningsbehov, arbeidsbehov, gjødsling og plantevern tiltak blir tatt opp i introduksjonskurset. Det blir også en smakebit om de enkelte kulturene. På de neste kursdagene går vi grundig inn i produksjonen av enkeltkulturene.

Ved påmelding krysser du av for hvilke kurs du ønsker å delta på. Vi anbefaler deltakelse på introduksjonskurset i tillegg til kurs i enkeltkultur(er).

[Meld deg på her!](#)

Kursene kjøres på kveldstid, kl. 18-21, og er åpne for både NLR-medlemmer og andre. Se opp tak av kursene ved å følge lenkene under Kursdatoer.

Målgruppen er nye økodyrkere, men er du allerede i gang er du også velkommen til å delta.

Kursdatoer

[16. september, Introduksjonskurs bær](#)

[23. september, Jordbær](#)

[14. oktober, Bringebær](#)

[21. oktober, Ribes \(solbær, rips og stikkelsbær\)](#)

[28. oktober, Introduksjonskurs frukt](#)

[4. november, Kjernefrukt \(eple og pære\)](#)

[18. november, Steinfrukt \(Plomme og kirsebær\)](#)

[25. november, Tindved og andre alternative vekster](#)

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Økologisk rådgiving i NLR

Norsk Landbruksrådgiving

Logg inn: [ansatte](#) [medlemmer](#)

 **Norsk
Landbruksrådgiving**

Søk

NYHETSARKIV FAGARTIKLER OM NLR HER FINNER DU OSS RÅDGIVINGSTILBUD ANSATTE JOBB HOS OSS GROVFOR

[www.nlr.no](#) > Rådgivingstilbud > NLR Økologisk

NLR Økologisk
(Oppdatert: 11.12.2019)

Undermeny

[NLR Økologisk Førsteråd](#)
[NLR Økologisk Grupperåd](#)
[NLR Økologisk Rådgivningsavtale](#)
[NLR Økologisk Økoplan >](#)
[Økorådgivere](#)

Norsk Landbruksrådgiving tilbyr rådgiving i økologisk produksjon i hele landet.
Vi tilbyr [rådgiving](#) for gårdbrukere før, under og etter omlegging til økologisk drift:

**Norsk
Landbruksrådgiving**

Takk for oss!

**Norsk
Landbruksrådgiving**